

„Če „mrtvaška ura“ ni družega kot tolkanje teh živalic, bi znabiti kdo rekel, kako je pa to, da se to tolkanje večidel le pri bolnikih čuje, ki so za smrt bolni?“

Na to je kaj lahko odgovoriti.

Pri nevarno bolnih je večidel vse mirno in tiho, ker se vse odstrani, kar bi napravilo kak šum ali ropot; tako le je mogoče, da glas male živalice prerije do našega ušesa, glas, kterege podnevi v šumu ne zapazimo. Eden zapazi tolkačo; pové drugemu; vse omolkne in plašljivo poslušá, kako se zdaj tù, zdaj tam glási „mrtvaška ura“. „Zdaj je pa že pri kraji z bolnikom — pravijo — „mrtvaška ura“ mu prerokuje konec, vse naše prizadetje je zastonj.“ Od zdaj pogledujejo bolnika že kot na pol mrtvega, in se včasih ne zmenijo dosti več za-nj. Pri tacih babjevercih res ni čuda, če mala živalica v lesu mnogokrat prerokuje bolnikovo smrt.

A. Z.

Nove postave.

O novi štempeljski postavi.

(Dalje.)

Izjemke so sledeče:

Vloge, s katerimi se gosposki oznani samostalna obrtnija svobodna, ali s katerimi se prosi za dovoljenje take obrtnije, za katero je gosposkinega dopuščenja treba: v poglavnem mestu na Dunaji od prve pôle 1 gold., v drugih mestih, ki imajo 50.000 duš, 4 gold., 10.000 do 50.000 duš 3 gold., 5000 do 10.000 duš 2 gold., v vseh družih krajih 1 gold. 50 kr.

Vloge ali prošnje za podeljenje ali priznanje pravice ali oblasti, da se kaj započne ali pridobi, v drugih kakor ravno omenjenih primerljajih, kakor tudi za posamne pridobitne dela, za ktere je treba posebnega gosposkinega dovoljenja, na pr., da se sme imeti očitna muzika za ples; da gostivnice, pivnice, krčme ali oštarije, kavarne smejo ostati čez policijsko uro odprte; da se pogleda vredne reči smejo razpostaviti na ogled; za gimnastične in glediščne kazanja in igre; za koncerte itd., kjer gledavci morajo kaj plačati, od prve pôle 1 gold.

Prošnje za podeljenje, priznanje ali potrjenje privilegijev od prve pôle 3 gold.

Prošnje za podeljenje ali priznanje avstrijskega državljanstva, za podeljenje občinarstva ali za sprejem v občino ali sosesko od prve pôle 2 gold.

Prošnje za razglas očitnih dražb in vloge na civilne sodnije za izdanje izroka (edikta) od prve pôle 1 gold.

Prošnje za liste, da se sme kuhinska sol, tabak in smodnik (strelni prah) vvažati, prevažati in izvažati, od prve pôle 1 gold.

Vloge sodnje, v rečeh neprepirnih, potem v prepirnih, če vrednost prepirne reči presega 50 gold., od vsake pôle 36 kr.,

če pa te vrednosti ne presega, 15 kr.

Napisi ali rubrike od vlog od vsake pôle 15 kr.

Prilogi od vsake pôle 15 kr.

Prošnje za vpis v javne (gruntne) bukve od prve pôle 1 gold. 50 kr.

Napovedi apelacije in revizije zoper sodne razsodbe,

a) če je za razsodbo I. stopnje plačati stanovitna štempeljska pristojbina ne večá od 5 gold. toliko, kolikor imate obe stranki plačati za razsodbo I. stopnje,

b) v vseh družih primerljajih 10 gold.

Rekursi zoper razsodbe, tukaj omenjene, podvrženi so polovici pristojbine, za napovedi ustanovljene.

Drugi rekursi, to je, pritožbe zoper odloke ali sklepe niže gospóske pred višo, in izredne prošnje za milost v pravdi zavolj prestopkov dohodarskih od prve pôle 1 gold.

Pritožbe ali rekursi zoper razsodbe, ki odmerjajo pristojbino, ako ta

a) ne preseguje 50 gold. od vsake pôle 15 kr.,

b) če preseguje 50 gold., od vsake pôle 36 kr.

Prepisi (kopije):

a) gosposkini, prosti, t. j. nepoverjene (nevidimovane)

aa) če jih sodnija izdá od vsake pôle 36 kr.,

bb) če jih izdá kaka druga gosposka, 50 kr.;

b) gosposkini poverjeni (vidimovani) od vsake pôle 1 gold.;

c) ne gosposkini, to je taki, ki jih stranke same naredé, če jih kaka gosposka ali notar poveri, od vsake pôle 50 kr.

Prepisi in izpisi iz domačih zapisnikov za izmero katastralno, ki se izdajo kakor gosposkini in pod gosposkinim poroštvom od vsake pôle 50 kr.

Potne izkaznice (pôsi) za pôsle, obrtnijske pomagáče, dninarje, delavce in sploh za ljudi, katerih zasluge ne preseza navadne dnine, in popotne knjižice (Wanderbücher) 15 kr.

Potne izkaznice za druge ljudi 1 gold.

O p o m b a 1. Če gré na pismo ali spisek stanovitna pristojbina, tedaj se ima na vsako sledečo pôlo djati štempelj, ki gré na prvo pôlo. Če pa pristojbina za prvo pôlo iznaša več ko 50 kr., dohaja na sledeče pôle samo po 50 kr.

Izneti so:

Prepisi gosposkini, in ob enem gosposkino poverjeni, potem izpisi (extrakti) iz javnih bukev; in duplikati gosposkinih odpravkov, od teh gré za vsako pôlo 1 gold.

O p o m b a 2. Od vlog, ki se podajajo v dvojnih ali več prepisih, podvržen je drugi in tretji in dalje vsaki primerek

a) v sodnjih rečeh pristojbini od 36 kr.,

b) y drugih „ „ od 50 kr.

Če pa ima glavna vloga manjši štempelj, gré taisti tudi na vse sledeče primerke. (Dal. prih.)

Narodopisne stvari.

Črtice običajev ali navad na Srbskem.

Spisal dr. Janez Podliščekov.

Mislim, da bode drago bravcom „Novic“, ako jim opišem nekoliko življenje junaških Srbov, ki so čez 400 let v hudem turškem robstvu zdihovali in še le v početku našega stoletja težak jarem sužnosti s svojih pleč otresli.

Zgodovina minulih časov nam v svojih listih kaže, da od divjega Turka se junaški narod srbski nič dobrega ni učiti mogel in da druge nobene priloznosti za izobraževanje in omiko do novejših časov imel ni. Kar je v starodavnih časih imel, vzeli so mu vse Turki, kajti njih cilj in konec je bil, ne samo narod srbski, ampak tudi vsaki spomin njegovega bitja zatreti; zato so ž njim delali huje in grozovitneje od divjih volkov in risov; divjemu Turčinu je bilo vzroka za mučenje in grozovito smrt dovolj samo ime srbsko; zato so nedolžne otroke v zrak metali, pa jih na meče stregli in nabadali; nosečem ženam so ko divji risi trebuhe razparavali, žive ljudi so na ražnji pekli ali jih na kole natikovali; na Srba je kakor na kako žival Turk za kratek čas streljal ter ga za tarčo potreboval. Take in

enake reči so se godile po Srbii še v početku našega stoletja; posebno grozovite za srbski narod so bile pa tudi še leta 1813 in 1814.

Turkom je nevarnost, ki jim jo srbsko junaštvo in velikost srbskega naroda preti, bila zmirom dobro znana; zato so se oni naroda srbskega zmirom bali, se ga še tudi dandanašnji posebno bojé. Da bi tedaj nevarnost, ki jim je od naroda srbskega zmirom pretila, za vselej odvrnili, so večkrat poskušali narod srbski ali čisto zatreti ali pa poturčiti ga. V ta namen, da bi srbskemu narodu kristjansko vero odvzeli, so jim trupla, kosti in druge zemeljske ostanke svetnikov Božjih, kar se je moglo in dalo, oskrunjevali in pokončevali. Nič jim ni bilo sveto; vse, kar jim je kristjanskega v pest prišlo, so zatrli. Srbski narod ni smel nobene šole imeti; noben zvon ga ni smel še pred kakimi 40 leti k Božji službi vabiti; narod je mogel po šumah (gojzdih) in temninah v zakritji svojega Boga moliti. Vse, kar bi moglo človeka na Boga spominjati in njegov um izobraževati, so divji Turki narodu srbskemu vzeli. Celih 400 let narod srbski ni nobenega učenika imel; celi ta dolgi čas on ni od nobenega družega Božje besede slišal kakor od svoje proste majke (matere). Prosta majka ga je učila sveti križ delati in Boga moliti; to je bil ves njegov nauk, vsa njegova izobrazenost. Pa kar je prosta majka naučila ga, je on zvesto ohranil in junaško branil z dolgo svojo puško in z hanžarom v roki.

Da bi Turek narodu srbskemu tudi vsaki spomin njegove nekdanje slave vzeli, mu je vse lepe slavne mesta, trgove in gradove, velikanske klostre in cerkve, slavne šole in knjigarne in vse, kar so slavni srbski kralji in cari v blagor in slavo naroda svojega povzdignili, požgal in pokončal. Gotovo noben narod evropejski ni toliko trpel, kakor je od neprijatelja človečanstva trpel narod srbski skozi 400 let. Da, on si je s svojim junaštvom zaslužil blagodarnost in zahvalo cele Nemčije, posebno Avstrije, katero je s svojo krepko mišico pri vsaki priložnosti branil.

Res, da narod srbski zavoljo 400 letnega divjega mesarenja in grozovitega prelivanja svoje in krvi neprijatelja svojega je v izobrazenosti zaostal; al to ni čudo, temveč veliko čudo je, da je svojo narodnost in svojo vero ohranil.

Pa narod srbski, kolikor je po nemili osodi preteklih časov zaostal, bo kmali dohitel, kajti ima grozno velike, ne samo telesne, ampak tudi duševne moči (sile), kar se vidi iz cele njegove povestnice. In ker so njegove duševne moči grozno velike, je on v kratkem času svoje slobode v napredku na vse strani tolike korake storil, da je veselje. Posebno pod vlado sedanjega kneza lepo napreduje naprej in naprej. Vendar pri vsem svojem lepem napredovanju na vse strani narod srbski vendar le ne pozná še ne fraka, ne rumenih rokovic, ne svitlih čevljev in ne napetih hlač, in visocemu klobuku, širokim krinolinam in malim senčnikom se on še zmirom smeja, ker ga kultura francozka še ni oblizala.

Kakor vsi Slovani je tudi Srbin zmirom vesel, gostoljuben in pobožen; on je miren, nikogar sam ne rani, ampak samo svoje brani; sicer pa tudi rad pleše in gode. Prideš v kako srbsko kučo, če tudi k čisto neznanemu Srbu, ali se vsedeš k njemu v oštariji, te lepo pozdravlja, dobro jutro, dober večer ali kakor je treba, ti voši, potem pa te poprašuje ne samo za tvoj, ampak tudi za počutek tvoje cele rodovine. Kadar Slovenec neznanega človeka sreča, ga tudi pozdravi tako ali tako; če mu je pa znan, ga k večjemu poprašuje: „kako ti je?“ „si zdrav?“ itd. Srbin pa tudi čisto neznanega človeka poprašuje: „kako si?“ „kako ti otač?“ „kako ti majka?“ „kako ti deca?“ (otroci), „kako ti

žena?“ „kako ti bratje?“ „kako ti sestre?“ itd. „Si li zdrav?“ „So vsi zdravi?“ itd. Mu odgovoriš: „hvala Bogu, jaz sem zdrav, vsi smo zdravi“, tudi on Boga hvali in pravi: „Hvala Bogu, to mi je pač milo, da ste vsi zdravi!“ Mu pa odgovoriš: „Otač mi je umrl, dete mi je umrlo, žena mi je bolna“, ali povej mu kar ti bodi žalostnega, Srb ti bo pri žalostnem odgovoru globoko zdihnil, ti bo žalosten obraz pokazal in se bo Boga moleč in za milost Boga proseč ponižno prekrizal in ti bo začel upanje na Boga dajati in govoriti: „ako Bog dá, bo zopet vse bolje itd.“ Tako mene skoraj vsaki dan Srbi po Topčideru in po Belem gradu, ki smo si bližnji sosedje in se vrlo dobro poznamo, pozdravljajo in izprašujejo. Če se srečamo zjutraj, si vošimo dobro jutro, na to pa Srb precej poprašuje: „kako ste?“ „kako vam deca?“ „kako vam gospoja?“ itd., „ste li zdravi?“ itd.

Ko sem predlanskem v Srbijo prišel in me je prvi Srbin, ki ga še nikdar nikoli nisem videl, tako pozdravljati in izpraševati začel: „kako si?“ „kako ti deca itd.“, sem si mislil, da sem naletel le na radovednega človeka, ki hoče vse iz mene izvediti; pa kmali vidim, ko obiščem druge svoje tukajšne sosede, da to ni nobena radovednost, temveč lep običaj naroda srbskega, in ta navada mi sedaj kaj dobro dopada.

Srbski narod ima lep kristjanski običaj, da za vsako tako reč, ki jo vidi ali jo govori sliši, ki pa njegovim očem ali njegovim ušesom ne dopada, ali ki je njemu in vsakemu poštenemu človeku zoprna, Boga ponižno za milost prosi in se prekrizava. Sliši on mlade ljudi razujzdano govoriti, ali vidi njih sramotne dela, on globoko zdihne, se ponižno Boga za milost proseč prekrizava rekoč: „da Bog se jih usmili! da jim Bog oprostí!“ Če vidi Srbin kako čudno reč, ktere še nikoli ni vidil in jo tudi razumeti ne more, na primer: če vidi po Belem gradu kako ko zvon sv. Ivana v Moskvi široko judovsko krinolino se počasi in šopirno memo sebe valiti, se ji on ponižno, kaj bi rekel, plašno umakne, jo strmo gleda, se prekrizava in zdihne: „Da Bog se čuva!“ Napadeš po krivem Srbina, se on prekrizava rekoč: „Tako mi Boga!“ „za Boga!“ „tako mi Bog!“ „tega nisem skrivil“ (pregrešil).

(Dalje prihodnjič.)

Lepoznansko polje.

Spomini.

(Dalje.)

Na spomlad pa in poleti smo šli s staro osemdesetletno babico in staro pesterno Ančiko — tadaj otrokom še niso dajali otrok za varhe — po rože v Drník ali na kmetijo v staro vas, da smo vence spleтали za kapelico pa za britko martro in dve tabli matere Božje in sv. Joahima in Ane. Vedit sem za prve rumene pi-skrice, za bele zvončke, rudeče soldate, dišeče vijolice, in nebeško sive štingelce, podobne hijacintam; pa še za nektere druge, ki jih menda nikjer drugod ni; saj jaz jih nisem nikjer drugod več našel, kakor na meji v grmovji proti Lopatni, kjer je zdaj neki lepa njiva, in tistih rož tudi nikoli več ne bo — kakor tistih let ne, ko sem jih trgali!

Nekterikrat sem se zgubil v leščini, enkrat v rži, da so me do mraka iskali in našli s celim snopom rož spijočega poleg njive, enkrat pa v mlaki, iz ktere smo platno škropili, — angelje varh ima pač dosti opravka. Babica so znali lepe vence spletati, in Ančika je vedila mnogo lepih storij, mati pa so prinesli grozdja in kruha ali kaj družega, in kadar me je Ančika nesla trudnega čez pečovje iz stare vasi memo Turkovega brega, je mi

čnemu zahodu in kadar ima podobo ☾. Ta stan imenujemo „prvi krajec.“

§. 18. Svitloba prihaja zmiraj večja, toraj vidimo, da je luna vsaki dan bolj in bolj razsvitljena gledé obširnosti. Luna se bliža sčasoma takemu razmiru k solncu in zemlji, da je cela nam vidljiva lunina polovica razsvitljena. Ta stan je „šip ali polna luna.“ On je ravno v nasprotji k unemu o mlaji. Če bi stali pri ti priči, ko je za zemljo polna luna, na solncu, nam bi po gotovih okoliščinah zemlja zakrila luno, imeli bi lunino mrknjenje. Luna vzhaja o tej dôbi ravno takrat, kadar solnce zaide za goré, ktere pozlačuje z večernim svitom; pri solnčnem vzhodu pa ona zahaja.

§. 19. Sedaj pa se zmanjšuje obširnost razsvitljenja lunine polovice, in sicer na tisti strani, na kateri je poprej doraščala. Svitloba postaja toraj dan za dnevom manj obširna, da je le polovica lune razsvitljena. Ta stan je ravno nasproten „prvem u krajcu.“ Luna vzhaja sedaj 6 ur pozneje kot solnce, in zahaja tudi ravno toliko časa pozneje. Ta stan imenujemo „zadnji krajec“ v podobi ☽.

Od sedaj se zmanjšuje obširnost razsvitljenja čedalje bolj in bolj, da zopet pride v stan „mlaja“, kterege smo zgoraj najprvo omenili, pri katerem smo začeli, — tako se pa ponavljajo v poprejšnem redu lunine premembe.

§. 20. Ako opazujemo luno v stanu, ko je le nekaj obsijana od solnea, in to v tamnejih zjutranjih in večernih urah, zagledamo prav očitno, kako je luna dobro omejena proti tamnemu obnebj, pa od slabe, sivo-rujave barve. To se dá viditi najbolj v jako južnih krajih, ker tamkaj imajo vsi svetovi pri zahodu in vzhodu vertikalne (navpične) krogelje. — Takim krogeljem se bližate solnce in luna v spomladi in jeseni, in sicer spomladi takrat, kadar se luna polni, v jeseni takrat, kadar se manjša. Tudi v tej slabi svitlobi se skoz daljnovide (kuke) vidijo hribi in ravnine.

To je pa lahko razumeti, ker smo slišali, da je zemlja gledé lune takrat polna, kadar nam je luna v mlaji, in da je takrat prvi krajec, kadar nam luna zadnji krajec kaže. Toraj vidimo na luni (o mlaji) posójeno luč zemlje.

Svetleja je luč zemlje na luni v jeseni zjutraj, kadar ji je nasproti več del Azije in vzhodne Afrike, kakor v spomladi, kadar so ji nasproti atlantično morje in deli Amerike. In vse to sledi iz naravne oblike deželá, ker hribi in pušave Azije in Afrike več solnčne svitlobe obdajajo kot zelene štepe Amerike in morje sploh. To nam je razodel sl. Schrötter. (Dal. prih.)

Narodopisne stvari.

Črtice običajev ali navad na Srbskem.

Spisal dr. Janez Podliščekov.

(Dalje.)

Če te o božičnih praznikih Srbin sreča ali pride k tebi v hišo, ti lepo pozdravlja z „Dobro jutro!“ ali „Dober večer!“ ali kakor je treba, in pridene: „Kristus se je rodil!“ Odgovor je zopet „Dobro jutro, Kristus se je rodil!“ O veliki noči pa „Dobro jutro, Kristus je ustal!“ (vskres). Prijatli si podajajo roko, se v obraz poljubujejo in govoré: „Dobro jutro! Kristus se je rodil! Kristus je ustal!“ — Ti vsi običaji so pač lepi, da za kristjana lepši biti ne morejo, pa tudi Turkom gotovo niso bili všeč. In čudo veliko je, da so jih Srbi obdržali, ktere so nevihte grozne nesreče zadevale, mi jih pa nismo, akoravno smo zmirom v miru civilizacije in v hladni senci njene vseizveličavne kulture živeli.

O Božiču vsaka še tako siromašna hiša mora imeti

mladega pečenega prešička; o Veliki noči pa pečeno jagnje na mizi. Tudi ta običaj je kaj lep in — okusen. Pomislite, koliko se te živinice, ktere je Srbija polna, o Božiču in o Veliki noči pokolje. Da! še naši jetniki morajo imeti o Božiču pečene mlade praseta in o Veliki noči pečene jagnjeta. In Srbi se obiskujejo te praznike in se tako častijo. Za Božičem in Veliko nočjo je Srbu največi praznik: dan njegovega hišnega patrona. Za patrona svojega imena se Srbin, kaj bi rekel, še ne zmeni ne; nasproti pa svojega hišnega patrona z največo slavo časti. Že pred ta dan ali pa zgodaj v jutro pošilja vsakemu prijatlu jabelko ali limono ali pomorančo — v značaj velikega počastenja in v znamenje, da je njegov slavni dan. Zdaj pridejo prijatli in znanci od vseh strani, eni že zgodaj v jutro, ktere časti z vinom, duhanom (tobakom) in s črno kavo; opoldne jim pa napravi drago kosilo. Kar je na svetu za jesti dobrega, mora ta dan na njegovi mizi biti. Živali za ta dan pokolje, kaj bi rekel, kar je le poloviti more. Sladkarij in družih nepotrebnosti različnih sort in izmišlij človeških je polna miza. Za postrežbo svojih gostov Srbin ne mara, če ta dan vse potrosi, kakor si je tedne in mesce težavno prihranil. Celi dan mu stoji na mizi sveta britka martra, pri nji gori celi dan sila lepa in velika, ali pa več voščenenih sveč; okoli in okoli je polno jedil in okoli jedil je polno gostov v pražni obleki, ki se veselijo, pojó in gostijo od poldne do trdne noči, pa tudi celo noč pri voščenenih svečah britke martre. Kako veliko spoštovanje vživa med srbskim narodom hišni patron, se more soditi iz tega, da celó topčiderski jetnik varuje in hrani, kar se dá, prodaja kruh in strada, da za slavni dan svojim sojetnikom rakije (žganja), duhana in voščeno svečo kupi, ki mu pri britki martri gori, ktero si je sam naredil.

Vsak Srb ima svojega hišnega patrona, do kterege veliko zaupanje ima, in kterege dan slavno praznuje. Mi Slovenci zdaj hišnih patronov nimamo. Morebiti da smo jih za čas sv. Cirila in Metoda in še pozneje imeli.

Če Slovenec k Slovencu pride, mu postreže s kruhom in vinom. Srb mu pa prinese v lepi posodi veliko čašo „Sladkega“ (neki debel, gost, lepo dišeč sirup), lepo čašo vode, rakije in črne kave. Te reči prinese gostu gospodinja ali kaka poslužna. Mož ga pa na vse to postreže z vinom in duhanom. V društvu se ponuja imenovano sladko, in druga sladkarija, črna kava, voda, rakija in vino naprej in naprej. Ženske te reči nosijo v lepi posodi od gosta do gosta in jih nagovarjajo: „izvolite!“ Duhan pa sloboden na mizi leži, da se ga vsaki gost brez dovoljenja posluži.

Beseda „izvolite“ meni kaj dopada in med Srbi vlada kakor med Nemci besede: „ist's gefällig“, „schaffens“, „befehlen's“. In beseda „izvolite“ vse imenovane tri nemške domestuje. Tudi Slovenci bi se je slobodno poprijeli, zakaj po ušesih veliko prijetniše doní, kakor: „kaj hočete?“ Ali „kaj želite?“ ali kaj enacega. Če prideš v kako srbsko štacuno, oštarijo, v kavarno ali kamor si bodi, precej te nagovorijo; „Izvolite?“ In ko ti prinesó, kar si si izvolil, kar si zapovedal, govori Srbin zopet: „Izvolite se poslužiti“, „izvolite izbrati“ itd. Če Srba pokličeš, te nikoli ne bo poprašal, kaj češ? ampak rekel ti bo vselej: „izvolite“, kakor da bi se ti svojemu slobodnemu razpoloženju podvrgel. Če te Srbin ponuja z jedjo, vinom, duhanom itd. ti ne bo rekel: „zajmi z nami, pij, vzemi in puši“ itd., ampak ti bo le rekel: „izvolite.“ In besede „izvolite“ se Srbin brez razločka poslužuje, naj že koga tiče ali viče. Kakor sem že povedal, Srbi se med seboj sploh tičejo, samo po Belemgradu se sliši včas kak vi. Ako te Srbin tiče, ti bo vendar le zmirom „izvolite“ rekel. V besedi „iz-

volite“ se Srbi sploh vičejo, drugač pa nikakor ne. Prosiš Srbina na primer: „Brate, smem li tvoj fes, da nosim? on ti bo odgovoril: „izvolite, vzemi ga brate.“ „Smem li brate s tabo, da idem?“ „Izvolite, mi je (baš milo) pač ljubo, ako z menoj greš.

Kakor se Srbin besede „izvolite“ pri vsakem slučaju poslužuje, tako mu je tudi „brate“ zmirom v ustih. On pravi vsakemu človeku, bodi si tega ali družega naroda, te ali druge vere brez razlike „brate“. On govori na primer: „Brate, to si baš lepo načinio“ (to si pač lepo storil, naredil); „Brate, ti se motiš; brate, ti me misliš (voliš prevariti) goljufati“; „izvolite brate!“ „brate, kud ideš?“ itd. Meni se obe besedi: „izvolite“ in „brate“ kaj priljudne zdite; tudi med slovenščino bi kaj lepo donele, kakor med srbščino lepo doné, ako bi se ju Slovenci poprijeli, kar bi slobodno storili, zakaj po tem bi bila lepa slovenščina še veliko bolj priljudna (höflicher). „Izvolite brate!“ „brate kam greš?“ „kje si bil brate?“ „Al smem tvojega konja jašiti?“ „izvolite! (jaši ga brate) itd. Al nek niste besedi „brate“ in „izvolite“ dosti bolj priljudne kakor vedno: ti ali vi, ali: „kaj si rekel?“ „kaj zapoveste?“ „kam greš?“ „pridi z menoj“ (kud ideš brate?), „izvolite“, „gremo skupaj“.

Srbin je kaj priljuden človek, on ne bo šel nikoli nem memo tebe, temveč se ti bo vselej odkril, te bo lepo pozdravil in ti bo vošil, dobro jutro; dober večer; „prijeten ručak“ (vošilo pred kosilom), „na zdravje“ (vošilo po kosilu), „pomozí Bog“ (vošilo med dnevom; lahko noč) itd. „Prijeten ručak“ je gotovo lepši vošilo kakor naš: „dober appetit!“ in „na zdravje“ tudi gotovo lepši kakor naš „dober tek“ ali nemški „wohl gespeist zu haben.“ Tudi vošil: „prijeten ručak, na zdravje, pomozí Bog!“ mislim jaz, naj bi se Slovenci slobodno poprijeli. (Kon. prih.)

Lepoznansko polje.

Slava in ljubezen.

Novela.

(Dalje.)

Teden komaj še je bil pretekel, odkar je bilo sklenjeno v dvoru Blagajčevem, da posvetil se bo Ivan novemu poklicu, in glejte! že ga vidimo pripravljene za potovanje na Francozko. Nepotrebno se nam zdí tu spominjati ločitve Ivanove od predrage matere svoje, ter mile družinice Blagajčeve, kateri so ga vsi spremili do Reke, od kodar se je imel v ladii po morji podati proti ptuji zemlji. Kdor je kdaj ločil se za delj časa ali morebiti za vselej od svojih ljubih, ta umé presoditi ločitve grenki trenutek. Od več bi bilo praviti, kako je jokajoča mati objemala in blagoslovljala Ivana ter prosila ga, naj ji prav pogostoma dopisuje, — kako mu je Ivanka s solznimi očmi in bledim licem skrivaj podelila v spomin zlati prstanec ter mu v slovo strastno in molčeče stisnila roko, — in kako mu je srčnost prigovarjal Blagajč, vidši, da se fant komaj premaguje, da bi ga ne nadvladala žalost. Pogumno se strga poslednjič Ivan iz rok obupajoče matere, ktero je zlasti gospá Blagajčeva ljubeznjivo tolažila; — lahki čolnič odnese mladenča urno proti mogočni ladii, ktera se je ponosno zibala v silnih morskih valovih. Jadra se zdaj razpnejo in zavozijo ladijo v široko morje.

Srečno in zdravo je popotoval naš Ivan in kmali dospel na prvi kraj svojega novega poklica, v cesarski zavod „La fleche“ v Pariz. Tu se je s toliko marljivostjo poprijel naukov, po katerih se je imel izobraziti za vojaški stan, da je bil kmali eden zmed najizvrstnejših učencov imenovanega zavoda in so ga kmali javno pričeli hvaliti vsi učitelji in poglavarji njegovi.

Slednji se je čudil temu mlademu Slovanu, kateri je v malem času pretekel v znanostih mnoge izmed svojih tovaršev, ki so bili veliko pred njim prišli v zavod. Prijazno obnašanje pa mu je bilo tudi pridobilo prijaznost in zaupanje vseh součencov; nihče mu ni zavidal njegove prednosti, ampak vsi so ga spoštovali in ljubili. Nikdo pa ni mislil, da Ivana žene druga skrivnostna moč k toliki nenavadni marljivosti v vojniških ukih; nikomur ni na pamet prišlo, da tira ga k temu ljubezen, ona silna moč, ki — ako je prava in čista — v stanu je dopernašati najslavnije dela.

Tako je minulo leto 1810. Ivan je v preteklem letu pogostoma pisal domú, mati njegova in Blagajč ravno tako sta mu odgovarjala, o godu Ivanovem pa priložila je k pismu maternemu tudi Ivanka mal listič sledečega zadržaja: „Mili moj Ivan! Z največjo radostjo čujem o Tebi samo dobre naznanila, kar najbolj dokazuje, da me nisi pozabil in da Ti je v resnici mar, da se izpolni Tvoja in — kaj bi tajila — tudi moja edina želja. Bog vedno podpira one, ki se trudijo v zaupu na njegovo pomoč ter jih dovede srečno do njih namena. Prepusti se toraj še tudi dalje njegovemu svetemu varstvu ter napreduj v vednostih kolikor le moreš, da prej stopiti moreš na bojno polje in s tem k zaželjeni slavi. To Ti iz dna duše svoje želi

zvesta Tvoja

Ivanka.“

Ni nam mogoče popisati veselja, ki ga je Ivan občutil, dobivši prvi ta listek od mile svoje Ivanke, ktere podoba mu je bila v duhu vedno pred očmi in prigajala ga tako rekoč k vedno večji marljivosti. Ta listek cenil je Ivan kakor biser velike vrednosti in nosil ga je vedno skrivaj pri sebi z onim zlatim prstanom, ki ga je bil prejel pri ločitvi od Ivanke. Bile ste te dve nevidne malenkosti, kakor tudi srčno njegovo nagnjenje do Ivanke temelj čudovite močnodušnosti za njega, ker ga ni vse to le nagibalo k marljivemu učenju in napredovanju na nastopljenem potu, ampak mu tudi srce varovalo vsake nepoštene misli in strasti.

Z začetkom leta 1811 došel je Ivanu od matere njegove žalostni glas, da je namreč umrla gospá Blagajčeva po kratki bolezni, in da Blagajč z milo svojo hčerko britko objokuje smrt plemenite svoje gospé, po kateri je, se vé, tudi mati Ivanova grozno žalovala, kajti je bila rajna njena najboljša prijateljica od mladosti noter do smrti njene. Bila je ta žalostinka tudi za Ivana silna srčna rana, ki mu je vnovič klicala v spomin prerano smrt in zgubo milega svojega očeta. Da bi si ložej pregnal žalost iz glave, sili zdaj vse moči svojega duha v nauke, da bi brž ko bo mogoče se primaknil sijajnim dvema zvezdama, ki ste edino obsijavale obzor prihodnosti njegove, in te dve zvezdi bile ste: slava in ljubezen! — — Ah! blažene sanje mladinske, ko se nam nada in veselje kažete enako dvojčičem na nočnem oboku nebeškem, obetaje vedno nam svitlo sijati in nikdar ne potamniti! . . . Al drugače je resnobno življenje človeško in zopet drugače živahne one sanje, v ktere se rado zaguglje in zgubi neskušena mladost, zakaj sreča in ljubezen redko kdaj sijete ena poleg druge in blišite dolgo, ker pogosto ena ali druga zmed teh zvezd nenadoma potamni — pogosto tudi obedve — in tedaj gosti mrak zatamni samotne poti življenja našega. Razžaljeno srce naše takrat plaka na razvalinah nekdanjih nad in upov naših, al sklicati srečne trenutke redkokdaj more nazaj. So se le Ivanu spolnile in uresničile pričakovanja njegove ali ne, tega učila bode nas prihodnost.

Ko je človek preobložen z opravili, naj bodo že nauki ali druge dela, hitro mu mine čas. To skušal je tudi naš Ivan. (Dal. prih.)